

IKC AL MEDINA TERWESTENSTRAAT

Pedagogisch werkplan

IKC Al Medina Terwestenstraat

Terwestenstraat 105, 2525 GG Den Haag

Versie 2026

Kinderdagverblijf · Voorschool · Buitenschoolse opvang

Inhoudsopgave

1. Onze identiteit in de dagelijkse praktijk.....	5
2. Openingstijden, groepen en groepsindeling.....	6
2.1 Openingstijden.....	6
2.2 Groepen en groepsindeling.....	6
2.3 Stamgroepen en samenvoegen.....	6
2.4 Beroepskracht-kindratio en de drie-uursregeling.....	7
2.5 Extra dagen ruilen of afnemen	7
2.6 Open-deurenbeleid en binnen- en buitenruimtes.....	8
3. Dagindeling en dagprogramma's	9
3.1 Een vast dagritme.....	9
3.2 Dagprogramma dagopvanggroepen (KDV, 0-4 jaar).....	9
3.3 Dagprogramma voorschool (2,5-4 jaar).....	10
3.4 Dagprogramma buitenschoolse opvang (BSO, 4-13 jaar).....	10
3.5 Rituelen en feestdagen	11
4. Pedagogisch handelen: de vier basisdoelen in de praktijk	12
4.1 Een gevoel van emotionele veiligheid.....	12
4.2 Gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competentie	12
4.3 Gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competentie.....	13
4.4 Eigen maken van normen, waarden en cultuur	13
4.5 Afspraken, regels en omgangsvormen.....	14
4.6 Gewenst en ongewenst gedrag.....	14
4.7 Werkwijze per ontwikkelingsfase.....	14
5. Eten, drinken en slapen	17
6. Verschonen, zindelijkheid en persoonlijke hygiëne	18
7. Spel, speelgoed en activiteiten.....	19
7.1 Activiteiten.....	19
7.2 Zelfstandigheid bevorderen.....	20
8. Observeren en volgen	21
8.1 Observeren.....	21
8.2 Vroegsignalering en opvallend gedrag.....	21
8.3 Overdracht naar de basisschool en de buitenschoolse opvang.....	21
8.4 Zorgkinderen.....	22
8.5 Externe samenwerkingspartners en de doorgaande lijn.....	22
9. Oudercontact in de praktijk	23
9.1 Kennismaking, wennen en overdracht	23
9.2 Mentorschap in de praktijk.....	23
9.3 Ouderavonden en informele contactmomenten	24
10. Personele inzet op de groep	25

10.1 Team en rolverdeling	25
10.2 Vaste gezichten op de groep	25
10.3 Deskundigheidsbevordering	25
10.4 Pedagogisch beleidsmedewerker/coach (PBM'er)	26
10.5 Achterwacht bij calamiteiten.....	26
10.6 Vier-ogenprincipe	26
10.7 Stagiaires en beroepskrachten in opleiding op de groep	27
11. Tot slot	28

Inleiding

Dit pedagogisch werkplan biedt de pedagogisch medewerkers van IKC Al Medina Terwestenstraat een leidraad bij de dagelijkse uitvoering van hun werk. Het werkplan is de concrete uitwerking van ons pedagogisch beleidsplan: waar het beleidsplan de visie, de identiteit en de kaders beschrijft, laat dit werkplan zien hoe wij die kaders per groep en per moment van de dag in de praktijk brengen.

IKC Al Medina Terwestenstraat is sinds 1 januari 2022 geopend aan de Terwestenstraat 105 in Den Haag, binnen hetzelfde gebouw als de Islamitische basisschool Al Qoeba, en biedt kinderopvang (0-4 jaar), voorschoolse educatie (2,5-4 jaar) en buitenschoolse opvang (4-13 jaar), met in totaal 72 kindplaatsen verdeeld over vijf lokalen. Islamitisch Kindercentrum Al Medina Terwestenstraat wordt in dit werkplan verder afgekort als "IKC Al Medina". Ouders kiezen bewust voor IKC Al Medina, omdat het aansluit op hun thuissituatie: kinderen en ouders voelen zich hier op hun gemak en trots op hun cultuur en religie, terwijl zij tegelijk volop meedoen aan een samenleving waarin verschillende culturen en achtergronden elkaar ontmoeten.

1. Onze identiteit in de dagelijkse praktijk

In ons pedagogisch beleidsplan staat beschreven hoe onze islamitische identiteit is verweven in het materiaalgebruik, de dagelijkse routines en de thema's die wij aanbieden. In dit werkplan werken wij dat verder uit voor de dagelijkse praktijk op de groep.

Op elke groep is een identiteitshoek ingericht met materialen als boeken, poppetjes, gebedskleedjes en gebedskleertjes. Wij starten de dag gezamenlijk met een dua in de kring en begroeten elkaar met "Salam Aleykoem". Voor het eten zeggen wij "Bismillah", na het eten "Alhamdoelillah"; niest een kind, dan zeggen wij "Gezondheid" gevolgd door "Alhamdoelillah". Voor en na het eten en na ieder toiletbezoek wassen kinderen hun handen — reinheid is voor ons zowel een gezondheids- als een geloofswaarde, en wij geven hierin als pedagogisch medewerkers zelf het goede voorbeeld. In de kring wordt voorgelezen en luisteren de kinderen naar een kort vers uit de Koran; aan het einde van de dag sluiten wij af met een dua, voordat de kinderen naar huis gaan.

Wij sluiten aan bij de islamitische thema's van de school (bijvoorbeeld Aqiedah & Salaat en de Ramadan) en passen deze aan op het niveau van onze peuters en BSO-kinderen. Is er een godsdienstjuf aanwezig, dan verzorgt zij de activiteiten van de methode "Lang leven Islam". Feestelijke momenten als de Ramadan, het Suikerfeest en het Offerfeest worden overzichtelijk en feestelijk gevierd; dit versterkt het gevoel van bij elkaar horen.

2. Openingstijden, groepen en groepsindeling

2.1 Openingstijden

- Dagopvang (KDV): 50 weken per jaar, 5 dagen per week geopend van 07:30/08:00 tot 18:30 uur.
- Voorschool: 40 weken per jaar geopend, dagelijks van 08:30 tot 15:00/17:00 uur.
- Buitenschoolse opvang (BSO): 50 weken per jaar geopend van 12:00/14:30 tot 18:30 uur; tijdens studiedagen en schoolvakanties de gehele dag, van 07:30 tot 18:30 uur, volgens een vakantieprogramma.

Tijdens de erkende feestdagen, het Suikerfeest en het Offerfeest zijn wij gesloten.

2.2 Groepen en groepsindeling

IKC Al Medina Terwestenstraat werkt met stamgroepen. Een kind zit altijd in één vaste stamgroep: een groep kinderen in een eigen groepsruimte die qua sfeer en inrichting past bij hun leeftijd. Wij hebben zes stamgroepen binnen de kinderdagopvang en voorschool, aangevuld met de BSO-groep.

Dagopvanggroep Safa (0-4 jaar)

Maximaal 12 kinderen per dag van 0 tot 4 jaar. Wij bouwen de groep zo op dat er voor elk kind een aantal leeftijdgenootjes is; het hebben van zowel oudere als jongere kinderen in de groep stimuleert de jonge kinderen in hun cognitieve, sociale en communicatieve vaardigheden.

Dagopvanggroep Marwa (1,5-4 jaar)

Geopend sinds september 2024, maximaal 12 kinderen per dag van 1,5 tot 4 jaar.

Voorschoolgroepen (2,5-4 jaar)

IKC Al Medina heeft 2 voorschoollokalen van elk maximaal 13 kindplaatsen, verdeeld over een ochtend- en een middaggroep die elk 16 uur opvang per week bieden. Naast kinderen die 4 dagdelen per week deelnemen, verwelkomen wij ook kinderen die 2 dagdelen deelnemen. Op de voorschool werken wij met het VVE-programma Piramide.

BSO (4-13 jaar)

Maximaal 22 kinderen. In deze groep zijn er twee vaste pedagogisch medewerkers; ook hier houden wij ons aan vaste groepsleiding, zodat een gevoel van veiligheid en geborgenheid ontstaat.

2.3 Stamgroepen en samenvoegen

Elke vaste groep kent een team pedagogisch medewerkers; wij streven naar een vast team van maximaal drie medewerkers per groep van twaalf of dertien kinderen, verdeeld over de week. Wij voeren een goed personeelsbeleid, zodat een vaste pedagogisch medewerker bij bijvoorbeeld langdurige ziekte of verlof structureel vervangen wordt.

Kinderen verlaten hun stamgroep wanneer zij vrij spelen in de centrale hal — bijvoorbeeld in de poppenhoek of de bouwhoek — en wanneer zij buiten spelen. Er zijn daarnaast vaste momenten waarop stamgroepen worden samengevoegd: aan het begin en het einde van de dag (de kinderen worden dan in een andere ruimte ontvangen of opgehaald dan hun eigen stamgroep), wanneer de vaste medewerker van de stamgroep afwezig is, op minder drukke dagen, in vakantietijd, en wanneer er maximaal twee of drie BSO-kinderen aanwezig zijn. Dit wordt altijd duidelijk aangegeven op het bord in de gang, zodat ouders hierover geïnformeerd zijn; welke vaste medewerker aanwezig is en in welke ruimte de kinderen worden opgevangen, communiceren wij ook tijdens het kennismakingsgesprek.

Kan een kind niet met zijn eigen stamgroep worden samengevoegd en gaat het dus naar een tweede stamgroep, dan vragen wij hiervoor vooraf schriftelijk toestemming aan de ouders via het toestemmingsformulier. Een kind wordt in dat geval nooit in meer dan één andere groep geplaatst.

2.4 Beroepskracht-kindratio en de drie-uursregeling

De beroepskracht-kindratio (BKR) bepalen wij aan de hand van de landelijke rekentool (www.1ratio.nl), ook wanneer groepen worden samengevoegd. Op ons KDV beginnen de eerste pedagogisch medewerkers om 07:30 uur, de volgende om 08:15 uur; om 09:00 uur zijn alle medewerkers aanwezig. Op bepaalde momenten van de dag wijken wij af van de BKR volgens de drie-uursregeling, bijvoorbeeld aan het begin en einde van de dag wanneer er minder kinderen zijn, en tussen de middag wanneer een deel van de kinderen slaapt.

Dag	Voldoen aan BKR	Drie-uursregeling
Ma t/m vr	07:30 – 08:15	08:15 – 09:00
Ma t/m vr	09:00 – 13:00	13:00 – 14:30
Ma t/m vr	14:30 – 17:00	17:00 – 17:45
Ma t/m vr	17:45 – 18:30	—

Gedurende de hele dag zijn er minimaal twee medewerkers in het gebouw aanwezig, zodat ook op deze momenten wordt voldaan aan het vier-ogenprincipe. Bij een aaneengesloten openstelling van tien uur of meer per dag mag maximaal drie uur per dag van de BKR worden afgeweken, waarbij minimaal de helft van het benodigde aantal beroepskrachten wordt ingezet. De tijden waarop wij afwijken, kunnen per weekdag verschillen maar zijn wel elke week hetzelfde.

2.5 Extra dagen ruilen of afnemen

Het is mogelijk incidenteel een extra dag(deel) af te nemen buiten de vaste contracturen, of een dagdeel te ruilen. Dit kan binnen de eigen groep van het kind, mits het aantal kinderen dit toelaat; onze voorkeur gaat uit naar extra opvang binnen de eigen groep, omdat het gevoel van veiligheid en geborgenheid voor het kind voorop staat. Is er geen plaats in de eigen groep, dan overleggen wij met de ouders over opvang op een andere groep.

Ook het structureel afnemen van een extra dagdeel is mogelijk; uitgangspunt is en blijft dat het kind in zijn eigen groep wordt geplaatst. Laat de groepsgrootte dit niet toe, dan besluiten wij in overleg met de ouders het kind tijdelijk in één andere groep te plaatsen; zodra er weer plaats is in de oorspronkelijke groep, gaat het kind daarnaar terug. De locatiemanager geeft toestemming voor het ruilen en het incidenteel of

structureel afnemen van extra dagen; dit leggen wij in beide gevallen schriftelijk vast, inclusief — bij structurele afname op een andere groep — de datum waarop het kind weer in zijn eigen groep geplaatst kan worden. Voor de voorschoolgroepen is deze regeling niet van toepassing.

2.6 Open-deurenbeleid en binnen- en buitenruimtes

De inrichting van onze ruimtes draagt bij aan het gevoel van veiligheid: met aandacht voor licht, kleur en indeling is hier veel mee te bereiken. Onze ruimtes zijn specifiek ingericht voor kinderen van 0 tot 4 jaar en voor de BSO van 4 tot 13 jaar.

Binnenruimte kinderopvang (Safa en Marwa): voor de groepsactiviteiten hebben wij twee groepsruimtes tot onze beschikking, met plaats voor maximaal 12 kinderen in groep Safa en maximaal 12 kinderen in groep Marwa. De kinderen kunnen daarnaast gebruikmaken van de binnenspeelruimte, ingedeeld in diverse hoeken, met ruimte voor rollenspel, bouwactiviteiten, knutselen of gewoon lekker chillen of een boek lezen.

Buitenruimte kinderopvang: IKC Al Medina heeft voor deze groepen een aparte, volledig omheinde buitenspeelruimte, met ruimte voor zowel individueel spel als samenspel (balspellen, rollenspel, kringspelletjes), deels betegeld met rubberen en deels met betonnen tegels, met een speeltoestel met huisje, klimtrapje en glijbaan. Ons streven is om met de kinderopvang-kinderen iedere dag minimaal 60 minuten naar buiten te gaan.

Binnenruimte voorschool: voor de peuteropvang hebben wij 2 lokalen ter beschikking, gezellig ingericht met een zithoek, een atelier of knutseltafels, en speelhoeken voor auto's, poppen of spelletjes. Speelgoed en knutselmaterialen zijn goed bereikbaar en nodigen uit tot gevarieerd en creatief spel; het meubilair is afgestemd op de grootte van de kinderen.

Binnenruimte BSO: voor de BSO is er 1 groepsruimte met plaats voor maximaal 22 kinderen, plus een deel van de gezamenlijke speelruimte. Hier kunnen de kinderen hun activiteiten voortzetten en permanent gebruikmaken van de binnenspeelruimte, ingedeeld in diverse hoeken voor rollenspel, bouwactiviteiten, knutselen, computeren, tv-kijken, lekker chillen of een boekje lezen.

Buitenruimte voorschool en BSO: de peutergroepen en de BSO maken gebruik van de buitenspeelplaats, geschikt voor individueel spel en samenspel zoals bal-, tik- en kringspellen, met diverse speeltoestellen, fietsen en losse materialen. De BSO heeft daarnaast een eigen buitenspeelplaats met fietsen, een klein klimrek, zachte ballen en een basketbalnet. Ons streven is iedere dag minimaal 30 minuten naar buiten te gaan voor de peutergroepen en minimaal 15 minuten voor de BSO.

Naarmate kinderen ouder worden, hebben zij naast veiligheid en geborgenheid ook behoefte aan een grotere leefomgeving. Daarom werken wij met een open-deurenbeleid: op vaste momenten mogen kinderen de eigen stamgroep verlaten om te spelen in de centrale hal of om deel te nemen aan activiteiten met andere leeftijdgenoten. Dit vergroot hun sociale wereld en laat hen kennismaken met andere pedagogisch medewerkers en kinderen. Bij het werken in wisselend samengestelde groepen letten wij nadrukkelijk op veiligheid en overzichtelijkheid.

3. Dagindeling en dagprogramma's

3.1 Een vast dagritme

Structuur zorgt voor een gevoel van emotionele veiligheid. Daarom hanteren wij op alle groepen een vast dagritme, dat in grote lijnen hetzelfde is. Zo wennen kinderen aan de vaste gewoontes en gebeurtenissen van de dag, leren zij anticiperen op wat er gaat gebeuren, en biedt dit hen structuur en dus veiligheid. Kinderen hebben bij ons zoveel mogelijk een vaste slaappleats: lekker vertrouwd in een eigen bed, eventueel met een eigen knuffel en speen, komt een kind het beste tot rust.

De dagindeling hieronder is geen keurslijf waar ieder kind in past. Een kind dat om 11:00 uur zijn ogen niet meer kan openhouden, mag gaan slapen en krijgt zijn boterham later. Bij baby's houden wij hun eigen slaap-, waak- en voedingsritme aan: slapen zij niet, dan liggen zij op de babymat te spelen, worden zij geknuffeld, liggen zij in de box of babyswing, of genieten zij vanuit een wipstoeltje of kinderstoel van alles wat zij kunnen zien.

3.2 Dagprogramma dagopvanggroepen (KDV, 0-4 jaar)

Rond 07:30 uur worden de kinderen gebracht op groep Safa of groep Marwa; zij dragen sloffen op de groep, schoenen gaan in de bak en jassen worden in de gang opgehangen. De overdracht met ouders is op dit moment belangrijk, zodat wij weten hoe laat het kind moet eten of eerder naar bed moet. De kinderen spelen tot 09:30 uur vrij, en baby's komen rustig bij in de babyhoek; één pedagogisch medewerker bereidt het fruit en de fruithapjes voor de baby's voor. Voor het opruimen zingen wij een opruimliedje, zodat kinderen herkennen dat het tijd is om op te ruimen.

Tijd	Activiteit
07:30 – 09:30	Kinderen worden gebracht en spelen vrij; baby's komen tot rust in de babyhoek.
09:00 – 09:30	Gezamenlijk speelgoed opruimen (opruimliedje).
09:30 – 10:00	Persoonlijke verzorging en fruit eten.
10:00 – 10:45	Gerichte activiteit, binnen of buiten, afhankelijk van het weer.
10:45 – 11:15	Vrij spelen.
11:15 – 11:30	Persoonlijke verzorging: handen wassen, gezicht poetsen.
11:30 – 12:00	Broodmaaltijd; eerst hartig, dan zoet beleg; een beker melk.
12:00 – 12:30	Persoonlijke verzorging; er wordt voorgelezen voordat kinderen naar bed gaan.
12:30 – 15:00	Middagdutje. Pedagogisch medewerkers gaan om beurten met pauze.
15:00 – 16:00	Kinderen worden wakker, verschoond, en eten en drinken (boterham en sap).
16:00 – 16:30	Gerichte activiteit, gevolgd door vrij spelen (binnen of buiten).
16:30 – 17:15	Persoonlijke verzorging, gevolgd door een activiteit aan tafel.
17:15 – 18:30	Cracker en drinken; kinderen worden opgehaald en/of spelen vrij tot vertrek.

De verschoonrondes zorgen voor een vast ritme: een kind met een volle of vieze luier wordt direct verschoond, ook als het net een schone luier heeft gehad. Tussen 12:45 en 13:00 uur wisselen de ochtend-

en middagkinderen; tussen 12:30 en 14:30 uur slapen de meeste kinderen en maken de pedagogisch medewerkers om beurten pauze.

3.3 Dagprogramma voorschool (2,5-4 jaar)

Op de peutergroepen draaien wij een ochtend- en een middagprogramma van elk vier uur, volgens het VVE-programma Piramide. In zowel het ochtend- als het middagprogramma is er voldoende tijd voor werken in kleine groepjes, een gezamenlijke groepsactiviteit en individuele begeleiding. Ieder dagdeel heeft een vast, herkenbaar ritme: wij starten gezamenlijk, waarbij het "hulpje van de dag" de pedagogisch medewerker helpt. Daarna kan uw kind spelen in een van de speelhoeken (huishoek, bouwhoek, leeshoek, knutselhoek) of in de speelzaal, of gaan wij naar buiten. Rond 10.00 uur gaan wij gezamenlijk aan tafel: wij doen een dua, lezen een verhaaltje voor en eten fruit en drinken water. Aan het eind van het dagdeel doen wij gerichte spelletjes of activiteiten rond een gekozen thema, om de ontwikkeling van uw kind te stimuleren.

Tijd (ochtend)	Activiteit	Tijd (middag)
08:30 – 09:00	Kinderen worden gebracht en spelen vrij.	13:00 – 13:30
09:00 – 09:30	Kringgesprek en thema.	13:30 – 14:00
09:30 – 10:00	Spelen in de hoeken / activiteit.	14:00 – 14:30
10:00 – 10:30	Handen wassen, eten en drinken.	14:30 – 15:00
10:30 – 10:40	Plassen en handen wassen.	15:00 – 15:10
10:40 – 11:10	Activiteit, Piramide-gericht.	15:10 – 15:40
11:10 – 11:45	Spel- en bewegingsactiviteit.	15:40 – 16:15
11:45 – 12:15	Activiteit, Piramide-gericht.	16:15 – 16:45
12:15 – 12:30	Afsluiting en vertrek.	16:45 – 17:00

Tijdens het brengen en halen kunnen ouders informeren naar het wel en wee van hun kind. Voor uitgebreidere informatie, het bespreken van problemen of opvoedingsvragen, adviseren wij — met het oog op de privacy — een afspraak te maken met de pedagogisch medewerker.

3.4 Dagprogramma buitenschoolse opvang (BSO, 4-13 jaar)

Op schooldagen worden de BSO-kinderen — van groep 1 tot en met groep 8 — door onze pedagogisch medewerkers opgehaald bij de school, aan de hand van een schema dat de leerkracht bijhoudt van welke kinderen naar de BSO mogen. In de BSO-ruimte hebben de kinderen na het wassen van hun handen een gezamenlijk eet- en drinkmoment, waarbij zij om de beurt over hun dag mogen vertellen en andere kinderen de gelegenheid krijgen hierop te reageren. Daarna kijken de kinderen op het activiteitenbord wat er die dag te doen is: knutsel-, bak-, spel- en sportactiviteiten, die zeer divers van aard zijn. Wij verplichten kinderen niet om mee te doen; zij kunnen er ook voor kiezen een boekje te pakken en zich even terug te trekken.

Tijd	Activiteit
12:00 / 14:30 – 12:30 / 15:00	Kinderen worden (afhankelijk van de schooldag) opgehaald van school.
12:45 / 15:15 – 13:15 / 15:45	Gezamenlijk eet- en drinkmoment.

Tijd	Activiteit
13:15 / 15:45	Vrije keuze uit knutsel-, bak-, spel- en sportactiviteiten (activiteitenbord).
16:00 – 18:30	Kinderen worden geleidelijk opgehaald door ouders.

Het kan voorkomen dat de BSO uitstapjes maakt, bijvoorbeeld naar de kinderboerderij of de bibliotheek; ouders worden hierover vooraf geïnformeerd en geven toestemming via een toestemmingsverklaring. Op studiedagen en in schoolvakanties zijn de kinderen de hele dag (07:30 tot 18:30 uur) welkom bij IKC Al Medina en werken wij volgens een vakantieprogramma; ouders worden hierover schriftelijk en mondeling geïnformeerd en kunnen schriftelijk aangeven op welke dagen zij van de aangeboden opvang gebruik willen maken. Kinderen denken zelf mee over het programma-aanbod, bijvoorbeeld bij de keuze van een thema of de soort activiteiten.

3.5 Rituelen en feestdagen

Gedurende het jaar zijn er veel gelegenheden om bij stil te staan, zoals de Ramadan, het Suikerfeest en het Offerfeest. Wij vieren deze overzichtelijk en feestelijk; dit versterkt bij de kinderen het gevoel van bij elkaar horen.

4. Pedagogisch handelen: de vier basisdoelen in de praktijk

Ons pedagogisch beleidsplan beschrijft vier basisdoelen: emotionele veiligheid, persoonlijke competentie, sociale competentie, en het eigen maken van normen, waarden en cultuur. Hieronder werken wij per doel uit hoe onze pedagogisch medewerkers dit zichtbaar maken in de interactie met het kind, in de inrichting van de ruimte, in en met de groep, bij activiteiten en in de omgang met spelmateriaal — op de kinderopvang, de voorschool én de BSO.

4.1 Een gevoel van emotionele veiligheid

Om aan dit doel te werken beschikt een pedagogisch medewerker over: individuele aandacht, het bieden van structuur, warmte en genegenheid, voorspelbaarheid en het herkennen van signalen. Kinderen ontnemen een gevoel van veiligheid allereerst aan hun persoonlijke relatie met een vaste pedagogisch medewerker; sensitiviteit — je kunnen verplaatsen in het kind en gevoelig zijn voor wat er in het kind omgaat — is daarbij essentieel.

Dit is in ons dagelijks handelen onder meer zichtbaar doordat wij:

- naar een kind toelopen bij het contact maken, door de knieën gaan en oogcontact maken;
- samen plezier maken, een kind positief bevestigen ("dat kun je goed") en aanmoedigen;
- letten op non-verbaal gedrag en daarop aansluiten, en inschatten wanneer een kind behoefte heeft aan aandacht;
- gedrag van het kind vertalen en verwoorden ("wat knap dat jij dat zelf hebt gemaakt"), en tijd en ruimte geven voor eigen initiatief;
- actief luisteren: oogcontact maken, voor het kind gaan zitten, herhalen en bevestigen, en ieder kind een beurt geven — ook de stillere kinderen;
- kinderen wijzen op het luisteren naar elkaar, en één-op-één gesprekjes voeren, bijvoorbeeld tijdens de BSO;
- niet alleen in ge- of verbiedende toon spreken ("dat mag niet", "kom hier"), maar uitleggen waarom;
- Nederlands als voertaal hanteren, met ruimte voor dialect wanneer dat aansluit bij het kind.

Ook de ruimte draagt bij aan emotionele veiligheid: een vaste, herkenbare plek met diverse hoeken die elk hun eigen uitdaging bieden, een grootte die voldoet aan de wettelijke normen, uitdagend materiaal, en gelegenheid voor het kind om zich terug te trekken. Binnen is er geborgenheid en een huiselijke sfeer; buiten kunnen kinderen rennen, fietsen en bewegen. In en met de groep bieden wij structuur via dagelijkse routines (samen fruit eten, samen drinken), stimuleren wij vriendschappen en laten wij kinderen — binnen de geldende afspraken — zelf kiezen wat, met wie en waar zij spelen; op de BSO leren wij kinderen daarbij ook rekening te houden met andere kinderen in de groep. Bij activiteiten hoeft een kind niet aan alles mee te doen, met uitzondering van de gezamenlijke eetmomenten — zowel de kinderopvang als de BSO zijn immers vrije tijd voor een kind, dat zelf initiatief mag nemen. Wel dagen wij kinderen uit en bieden wij steun, troost en begeleiding op afstand. Met spelmateriaal geven wij kinderen de vrijheid zelf te kiezen waarmee zij spelen, bieden wij afwisseling en spelen wij, waar dat kan, actief mee.

4.2 Gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competentie

Om aan dit doel te werken beschikt een pedagogisch medewerker over: observatievermogen, het kunnen geven van ruimte, het stimuleren van kinderen, het bieden van uitdaging en geduld.

- wij creëren een omgeving waarin het kind zich veilig en op zijn gemak voelt, benoemen positief gedrag en geven complimenten, en geven het kind het vertrouwen dat fouten mogen;
- wij spreken een kind aan op zijn gedrag, niet op zijn persoon ("niet jij bent stout, maar wat je doet vind ik niet fijn"), en geven adequate, functionele instructies in plaats van bevelen;
- wij bieden ruimte voor eigen initiatief: het kind mag zelf bepalen waarmee het speelt, en wij respecteren die keuze, met een goede balans tussen veiligheid en uitdaging;
- wij maken duidelijke afspraken over omgangsvormen en gedragsregels in begrijpelijke taal, en bespreken (bijna-)ongelukjes na;
- wij geven persoonlijke aandacht — een kind wordt persoonlijk begroet bij binnenkomst — en bieden activiteiten die passen bij leeftijd, ontwikkelingsfase en karakter, onder meer in kleine groepjes;
- wij bieden een gevarieerd activiteitenaanbod met een balans tussen structuur en vrij spel, met kansen voor individuele leermomenten, zelfoverwinning en zelfstandigheid (bijvoorbeeld zelf de jas ophangen, een klimtoestel overwinnen);
- ons spelmateriaal is veilig, sluit aan bij de leeftijd en ontwikkelingsfase van het kind, en stimuleert zowel zelfstandigheid als exploratie.

4.3 Gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competentie

Om aan dit doel te werken beschikt een pedagogisch medewerker over: een actieve houding naar kinderen, het stimuleren van interactie, samen plezier maken en het bewust maken van de wereld om hen heen.

- wij stimuleren kinderen om in overleg te treden met groepsgenootjes, samen te werken, te delen en te ervaren ("ga maar samen met de andere kinderen spelen"), en leren hen omgaan met vriendschap en conflicten;
- de ruimte biedt afwisseling tussen rustige en actieve plekken, en hoeken waar kinderen alleen of samen kunnen spelen;
- in de groep zoeken wij een balans tussen bekende en nieuwe groepsgenootjes, laten wij kinderen elkaar helpen en organiseren wij activiteiten die aansluiten bij gedeelde (leeftijd, cultuur) of juist persoonlijke kwaliteiten, bijvoorbeeld samen koekjes bakken;
- wij bieden variatie tussen grotere en kleinere groepsactiviteiten, laten oudere kinderen jongere kinderen helpen — op de BSO bijvoorbeeld door ouderejaars die voorlezen aan jongere kinderen — en leren kinderen omgaan met winnen, verliezen, teleurstelling en conflict, bijvoorbeeld door samen sorry te leren zeggen;
- ons spelmateriaal is geschikt voor zowel individueel spel als samenspel, nodigt uit tot rollenspel, en is uitdagend en passend bij de ontwikkeling van het kind (denk aan een puzzel van veertig stukjes voor een kind van drie).

4.4 Eigen maken van normen, waarden en cultuur

Om aan dit doel te werken beschikt een pedagogisch medewerker over: het benoemen en waarderen van verschillen, het altijd beantwoorden van vragen, het aanleren van omgangsvormen, het uitleggen van de wereld om het kind heen, en het tonen van respect en waardering.

- algemene omgangsvormen in de groep: elkaar bij de naam noemen, op je beurt wachten, niet door elkaar praten, elkaar aankijken en laten uitpraten;
- specifieke afspraken rond maaltijden (op elkaar wachten, niet spelen met eten), spel (samen opruimen) en hygiëne (handen wassen na toiletbezoek);
- bij ruzie: wederzijds respect tonen, elkaar geen pijn doen, het weer goedmaken en eventueel sorry zeggen;
- houdt een kind zich niet aan een afspraak, dan leggen wij uit waarom deze geldt en wat de gevolgen kunnen zijn, geven wij ruimte om het gecorrigeerde gedrag toe te passen, en verwijzen wij bij herhaling terug naar de afspraak;
- wij hebben aandacht voor omgangsvormen die horen bij een specifieke religie of cultuur — in balans met de waarden en normen van onze organisatie — en voor rituelen, feesten en gedenkdagen, zoals de Ramadan of het Suikerfeest;
- in de communicatie: korte, duidelijke zinnen, oogcontact, om beurten praten, Nederlands als voertaal met ruimte voor dialect, en aandacht voor non-verbale signalen;
- gedurende het jaar is er in de jaar-activiteitenkalender aandacht voor culturele en religieuze vieringen; ook maken wij een natuurlijke verbinding met andere culturen, bijvoorbeeld door een bezoek van een "voorbeeldfiguur" of een uitje naar het politiebureau, de brandweerkazerne, het museum of de bibliotheek.

4.5 Afspraken, regels en omgangsvormen

In elke groep zijn afspraken nodig om prettig met elkaar samen te leven. Onze belangrijkste groepsregels, die ook op de groep hangen, zijn:

- we zeggen elkaar gedag bij binnenkomst en bij het naar huis gaan;
- we stimuleren kinderen om te vragen wanneer ze iets willen;
- we spelen met elkaar en doen elkaar geen pijn;
- we zorgen samen voor het speelgoed en ruimen dit gezamenlijk op.

4.6 Gewenst en ongewenst gedrag

Wij gaan ervan uit dat gedrag over het algemeen is aangeleerd en dus ook weer kan worden afgeleerd. Gewenst gedrag stimuleren wij door er positieve aandacht aan te geven of het te prijzen — dit heeft meer effect dan het corrigeren van ongewenst gedrag en is daarom een belangrijk uitgangspunt in ons pedagogisch handelen. Ongewenst gedrag benoemen wij en proberen wij te voorkomen of om te buigen door grenzen te stellen, te corrigeren of te negeren.

Soms is ingrijpen nodig. Dan wijzen wij nooit het kind af, maar wel zijn ongewenste gedrag: wij halen het kind uit de situatie of nemen het even apart. Na enkele ogenblikken benaderen wij het kind weer, leggen wij de reden van de correctie uit en vragen wij of het weer mee wil (of kan) spelen.

4.7 Werkwijze per ontwikkelingsfase

Baby's

Baby's leren door nieuwe ervaringen en maken daarbij gebruik van hun zintuigen; zij zijn nieuwsgierig, en wij bieden hen daarom voldoende leer- en speelmomenten. Wij voeden en verzorgen de baby's volgens een vast dagschema met voedings- en slaapmomenten, waarbij zowel de juiste hoeveelheid voeding als voldoende slaap essentieel zijn voor hun groei en ontwikkeling.

Wij zingen graag met de baby's: de combinatie van klank en ritme stimuleert hun taalontwikkeling, en het herhalen van liedjes maakt het een leuke bezigheid waarbij zij nieuwe woordjes leren. Tijdens het zingen stimuleren wij ook hun grove en fijne motoriek, bijvoorbeeld door te klappen; zo moedigen wij hen aan om mee te doen. Naast deze voordelen is zingen ook een sociale activiteit.

Wij ondersteunen de motorische ontwikkeling van baby's via samenspel: door hen op hun buik te leggen en ballen te laten rollen, stimuleren wij bijvoorbeeld hun oogspieren, en door hen te laten liggen versterken wij hun rug-, nek- en buikspieren — essentieel voor onder meer het kruipen en tijgeren dat later volgt.

Peuters

Voor peuters ondersteunen wij de ontwikkelingstaken door verschillende thema's aan te bieden en fantasierollenspellen en constructiespellen aan te reiken. Wij bieden hen voldoende bewegingsvrijheid met spel materiaal dat past bij hun ontwikkelingsfase, en de vrijheid om zowel binnen als buiten te spelen: bij het buitenspeeluurtje mogen zij bijvoorbeeld gebruikmaken van step en fiets en vrij rondrennen, en binnen spelen zij onder meer in onze zandbak, waarbij zij hun fantasie gebruiken en hun fijne en grove motoriek trainen. Onze speelhoeken zijn kindvriendelijk en bieden bescherming, met zacht materiaal zoals kussens en knuffels.

Voor de peuters op onze voorschool werken wij met het VVE-programma Piramide, zodat ieder kind de kans krijgt zich volledig te ontwikkelen zonder risico op een onderwijsachterstand bij de overgang naar de basisschool. Onze pedagogische professionals bieden hierbij hulp, onder andere door zoveel mogelijk voor te lezen en samen met kinderen te lezen. Wij richten al onze activiteiten zo in dat wij de brede ontwikkeling van peuters op verschillende manieren stimuleren, langs vier ontwikkelingsgebieden:

- spraak- en taalontwikkeling;
- sociaal-emotionele ontwikkeling;
- motorische en zintuiglijke ontwikkeling;
- rekenontwikkeling.

Bij de spraak- en taalontwikkeling wordt gericht gewerkt aan woordenschat, communicatie en interactie, boekoriëntatie en verhaalbegrip, met steeds een aantal centrale woorden uit Piramide die wij met concreet materiaal introduceren, verduidelijken en gebruiken. Bij de sociaal-emotionele ontwikkeling voeren wij activiteiten vooral in kleine groepjes uit, zodat de pedagogisch medewerker goed kan aansluiten en een goede relatie met het kind opbouwt; veel activiteiten zijn gericht op samen zingen, bewegen, onderzoeken of naar buiten gaan, wat het saamhorigheidsgevoel vergroot. Bij de motorische en zintuiglijke ontwikkeling bieden wij voldoende bewegingsvrijheid voor grove en fijne motoriek en lichaamsbesef, en spelen wij

dagelijks buiten en in de gymzaal. Bij de beginnende rekenontwikkeling — die wij ook wel "rekenprikkel" noemen — is er aandacht voor meten, ruimtelijke oriëntatie en ontluikende gecijferdheid, nauw verbonden met de taal- en motorische ontwikkeling.

IKC Al Medina sluit hierbij aan bij het idee van "kansen grijpen" en "kansen creëren" uit het Pedagogisch kader voor kindercentra 0-4: naast het creëren van kansen via het activiteiten aanbod, grijpen onze pedagogisch medewerkers vooral ook kansen om van alledaagse situaties leersituaties te maken — juist in situaties waarin het kind al actief betrokken is, doet het waardevolle informele leerervaringen op.

BSO-groep

De BSO-groep deelt een grote gezamenlijke ruimte waarin verschillende hoeken zijn ingericht om te spelen en allerlei spelletjes te doen. De kinderen krijgen de kans zich volledig vrij te bewegen; er is voldoende ruimte en materiaal beschikbaar. Op de buitenspeelplaats zijn fietsen, een klein klimrek, zachte ballen en een basketbalnet aanwezig. Ook op de BSO houden wij ons aan vaste groepsleiding met twee pedagogisch medewerkers, zodat het gevoel van veiligheid en geborgenheid behouden blijft.

Verdere uitwerking van de vier ontwikkelingsgebieden bij de voorschool leest u ook terug in het pedagogisch beleidsplan onder de vier basisdoelen voor kwaliteit.

5. Eten, drinken en slapen

Samen eten is belangrijk en gezellig, geeft structuur aan de dag en versterkt het onderlinge contact. Tijdens eet- en drinkmomenten zitten alle kinderen en pedagogisch medewerkers samen aan tafel. Er is ruimte om een dua te lezen of een soerat uit de Koran voor te lezen, kinderen krijgen de gelegenheid iets te vertellen, en tijdens de broodmaaltijd en de (optionele) warme maaltijd worden kinderen gestimuleerd zelfstandig te eten. Het eten en drinken samen is een sfeervol en sociaal leermoment. Heeft een kind een voedselallergie of -overgevoeligheid, dan houden wij hier uiteraard rekening mee.

Op de opvang treffen wij preventieve maatregelen zodat jonge kinderen veilig en gezond kunnen slapen: baby's leggen wij op hun rug te slapen, ter voorkoming van wiegendood. Dreumesen en peuters slapen in hun eigen ritme op de groep in; bijzonderheden rond het slapen — een speen, een knuffel, een muziekdoosje — bespreken wij met ouders bij de kennismaking.

Voordat een kind naar bed gaat, maken wij het bed op; na het slapen halen wij het beddengoed weer af en leggen dit in het mandje van het kind. Doordeweeks kunnen meerdere kinderen gebruikmaken van hetzelfde bedje; eens per week wordt het beddengoed gewassen, zodat elk kind steeds onder zijn eigen, schone beddengoed slaapt. Via een continu aanstaande babyfoon houden wij slapende kinderen in de gaten, en pedagogisch medewerkers lopen bovendien elk half uur de slaapkamer in en kijken naar de slapende kinderen wanneer zij nieuwe kinderen naar bed brengen.

Naarmate kinderen ouder worden en minder behoefte hebben aan slaap, gaan zij doorgaans eerst twee keer per dag slapen — 's ochtends en 's middags na het eten — en groeien zij geleidelijk toe naar één keer per dag. Oudere peuters hebben het middagslaapje vaak niet meer nodig; kinderen die niet slapen, bieden wij een rustige activiteit aan, zodat zij toch een rustmoment op de dag hebben.

6. Verschonen, zindelijkheid en persoonlijke hygiëne

Verschonen is een contactmoment tussen het kind en de pedagogisch medewerker: samen zorgen zij ervoor dat het kind een schone luier krijgt, en er is tijd voor aandacht voor elkaar. Wij verschonen kinderen na iedere maaltijd, na het slapen, aan het einde van de dag en tussendoor waar nodig.

Is een kind toe aan zindelijkheid, dan begeleiden wij het spelenderwijs naar het potje en later de wc, altijd in nauwe samenwerking met de ouders. Omdat dit voor het kind spannend kan zijn, bieden wij dit op een speelse, niet-dwingende manier aan. Wij leren kinderen persoonlijke hygiëne door hen na wc-gebruik, na het gebruik van het potje en vóór het aan tafel gaan de handen met zeep te laten wassen. Er gaat altijd een collega met het kind mee naar de wc, terwijl er op de groep zelf altijd een pedagogisch medewerker aanwezig blijft om de veiligheid van de andere kinderen te waarborgen.

7. Spel, speelgoed en activiteiten

Spelen is bij uitstek een manier om de wereld en jezelf te ontdekken: het is een veelomvattend middel om persoonlijkheidskenmerken te stimuleren en te ontwikkelen. Denk aan het ontdekken van verschillend aanvoelende materialen, leren hoe speelgoed werkt, hoe je deelt en rekening houdt met elkaar, en hoe je op elkaar wacht. Spelen betekent bovenal ook plezier maken, samen of alleen.

Op de groepen is afwisselend speelgoed aanwezig dat alle ontwikkelingsgebieden stimuleert. Wij werken zoveel mogelijk met open kasten, zodat kinderen zelf kunnen kiezen waarmee zij spelen; een kind dat steeds hetzelfde kiest, stimuleren wij om ook eens iets anders te proberen, zonder dit af te dwingen. Speelgoed dat alleen onder begeleiding gebruikt wordt — zoals prikkennen of bepaalde spellen voor kinderen vanaf drie jaar — bewaren wij in een afgesloten kast. Speelgoed op de babygroep verschilt van dat op de peutergroep en de BSO, steeds passend bij de ontwikkelingsfase: niet te makkelijk, maar ook niet te moeilijk. Wij maken geen onderscheid tussen jongens- en meisjesspeelgoed: meisjes voetballen bij ons net zo goed als jongens met poppen spelen.

Kinderen krijgen de gelegenheid om zowel individueel als in groepsverband te spelen; naarmate zij ouder worden, bieden wij geleidelijk meer groepsactiviteiten aan. Omdat er voldoende materiaal aanwezig is, adviseren wij ouders geen speelgoed van thuis mee te geven — dit kan kwijtraken of stukgaan, en IKC Al Medina is niet aansprakelijk voor het zoekraken of beschadigen van eigendommen van kinderen of ouders op de locatie.

7.1 Activiteiten

Vrije spelmomenten zijn dagelijks aanwezig, zowel samen als alleen; de pedagogisch medewerker begeleidt en stuurt bij waar nodig. Wij gaan dagelijks naar buiten en brengen regelmatig een bezoek aan de boerderij, de markt, de supermarkt of een speeltuin in de wijk.

Sommige activiteiten ontstaan spontaan, bijvoorbeeld naar aanleiding van een voorgelezen boek, de interesses van kinderen of een gebeurtenis. Wij praten hierover met de kinderen en komen zo tot een activiteit die aansluit bij hun interesse op dat moment. Eén keer per week organiseren wij daarnaast een uitgewerkte activiteit voor kinderen van drie jaar en ouder, gericht op het activeren van voorkennis voor de basisschool, extra uitdaging en verschillende kennisgebieden. Daarnaast bieden wij geregeld activiteiten aan die rekening houden met ontwikkelingsgebied, leeftijd en interesse; een aantal keer per jaar nodigen wij hiervoor externe professionals uit, bijvoorbeeld voor peutergym, muzikale ondersteuning of een creatieve workshop. Op de BSO zijn de activiteiten divers: knutsel-, bak-, spel- en sportactiviteiten, waaraan kinderen nooit verplicht worden mee te doen.

Met baby's doen wij activiteiten zoals rolspeletjes op de grond, samen liggen om elkaar te leren ontdekken, creatief materiaal verkennen, voorlezen en zingen — dit alles kleinschalig en afgestemd op de behoefte en samenstelling van de groep. Op de babygroep kan een babystoeltje worden gebruikt om een kind meer bij de groep te betrekken; wij letten er hierbij op dat een baby niet te lang in een stoeltje of Maxi-Cosi zit.

Soms maken wij uitstapjes, bijvoorbeeld naar de eendjes, om een brief te posten of naar de markt, en de BSO maakt geregeld uitstapjes naar bijvoorbeeld de kinderboerderij of de bibliotheek; hiervoor vragen wij vooraf toestemming aan de ouders via een toestemmingsverklaring.

7.2 Zelfstandigheid bevorderen

De dagelijkse gang van zaken biedt kinderen volop mogelijkheden om aan hun zelfstandigheid te werken: zij mogen zelf fruit kiezen, zelf kiezen wat zij op brood eten, en zichzelf uit- en aankleden voor en na het slapen. Tijdens vrij spel kiezen kinderen zelf waarmee zij spelen, en bij een aangeboden activiteit mogen zij zelf beslissen of zij meedoen (al stimuleren wij deelname wel). Wij werken met elk kind, in zijn of haar eigen tempo, toe naar zelfstandigheid, en passen de mogelijkheden aan op het niveau van het kind. Complimenten geven, samen doen of een beetje helpen, geeft het kind het gevoel van een overwinning; ook geven wij kinderen kleine taakjes, zoals samen de was wegbrengen of helpen de tafel te dekken — de meeste kinderen vinden dit erg leuk en voelen zich er groot door.

8. Observeren en volgen

8.1 Observeren

Onze medewerkers worden toegerust in het observeren en signaleren doordat wij observaties van kinderen regelmatig met elkaar bespreken, onder andere tijdens kindbesprekingen. IKC Al Medina vindt het belangrijk dat de ontwikkeling van de peuters goed wordt gevolgd, zodat wij adequaat kunnen inspelen op hun behoeften. Wij werken hiervoor met het observatie- en registratiesysteem Kijk en de ontwikkeldriehoek, die de verschillende ontwikkelingsgebieden goed in kaart brengen; met behulp van deze gegevens stemmen wij ons aanbod af op de ontwikkeling van het kind.

Minimaal twee keer per jaar vullen wij per kind een registratie in, terwijl gedurende het hele schooljaar doorlopend observaties worden genoteerd. Om het kijken naar en praten over kinderen gericht te doen, gebruiken wij de observatiemethode "Werken aan Welbevinden"; vanaf het derde levensjaar gebruiken wij daarnaast het "Ontluikend Volgsysteem Peuters" (OVP), dat meer is gericht op de verschillende ontwikkelingsgebieden. Deze jaarlijkse observatie richt zich zowel op het individuele kind als op de groep: aan de hand van observatielijsten beschrijft de pedagogisch medewerker het kind in zijn omgeving, in relatie tot de volwassene en in relatie tot andere kinderen. Ook ouders worden uitgenodigd een beeld te schetsen van hun kind en zijn of haar ervaringen op de groep.

Observatieverslagen bewaren wij in het kinddossier op locatie. Drie tot vier maanden na plaatsing nodigt de mentor de ouders uit voor een gesprek om de eerste periode samen door te nemen. Daarnaast organiseren wij jaarlijks, bij voorkeur rond de verjaardag van het kind, een 10-minutengesprek waarin de mentor het welbevinden en de ontwikkeling van het kind met de ouders bespreekt; ouders ontvangen hiervoor vooraf een vragenlijst, en de mentor vult het observatieformulier in. Beide worden tijdens het gesprek besproken; bijzonderheden of gemaakte afspraken noteren wij en voegen wij toe aan het kinddossier. De uitkomsten van kindobservaties bespreken wij onder leiding van de mentor tijdens de kindbesprekingen.

8.2 Vroegsignalering en opvallend gedrag

Naast de dagelijkse observatie werken wij met observatieformulieren, die ieder half jaar worden ingevuld en met ouders besproken — en ook wanneer daar aanleiding toe is, of wanneer een kind naar een andere groep of school overgaat. Signaleert een pedagogisch medewerker opvallend gedrag, dan bespreken wij dit in het team; het kan gaan om een kind dat in een bepaalde ontwikkeling achterblijft, maar ook om een kind dat zich juist sneller ontwikkelt dan leeftijdgenoten, of om ander opvallend gedrag zoals angstigheid. Op basis hiervan bepalen wij samen de volgende stappen: bespreken met ouders, verdere gerichte observatie (waarbij wij bij signalen die kunnen duiden op kindermishandeling de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling volgen — zie ons pedagogisch beleidsplan), een gerichte aanpak om gedrag bij te stellen of ontwikkeling extra te stimuleren, het kind blijven volgen in overleg met de ouders, en zo nodig doorverwijzen naar het Opvoedsteunpunt, Veilig Thuis, het CJG of IVH/VTO Vroeghulp Den Haag (zie onze sociale kaart op locatie).

8.3 Overdracht naar de basisschool en de buitenschoolse opvang

Op de opvang volgen en stimuleren wij structureel de ontwikkellijn van het kind. Om deze doorgaande ontwikkellijn te waarborgen, vindt bij de overgang naar de basisschool en de buitenschoolse opvang, met

toestemming van de ouders, een overdracht plaats: aan de hand van de laatste observatie(s) vullen wij een overdrachtsformulier in, waarna ouders op locatie worden uitgenodigd voor een laatste gesprek over de ontwikkeling en de wijze van overdracht. Gaan kinderen naar de BSO, dan sturen wij dit formulier op of geven wij het ouders mee voor het kennismakingsgesprek op school of de BSO ("koude overdracht"). Is er sprake van voorschoolse educatie of zorg, dan verzorgen wij een "warme overdracht" via een telefonisch of persoonlijk gesprek — bij voorkeur gevoerd door de mentor van het kind.

Wanneer kinderen bijna vier jaar worden en doorstromen naar de BSO, laten wij hen soms al op visite gaan bij de BSO-groep, die op dezelfde locatie zit; samen met de driejarigen wordt er dan af en toe gespeeld in de BSO-ruimte, zodat deze al bekend is wanneer zij doorstromen.

8.4 Zorgkinderen

Maken wij ons zorgen over een kind, dan bespreekt de mentor (en/of leidinggevende) dit zo snel mogelijk met de ouders en overleggen wij samen hoe hiermee om te gaan. Houdt de zorg aan, of hebben pedagogisch medewerkers behoefte aan pedagogische ondersteuning, dan schakelen wij een intern deskundige in; samen met deze deskundige concretiseren wij de zorgvraag en bespreken wij de aanpak met het team en de ouders. Voor een extra observatie van een kind vragen wij altijd eerst toestemming aan de ouders. Ook kan de pedagogisch coach een van de kwaliteitsmedewerkers (pedagogen) raadplegen om samen mogelijke vervolgstappen te bespreken, en kan het team ondersteund worden bij het concretiseren van de zorgvraag en het doorverwijzen naar de juiste externe instanties. Deze stappen, inclusief de communicatie met ouders en de evaluatiemomenten, zijn vastgelegd in de procedure "Signaleren in de opvang".

Soms vraagt een kind meer specialistische begeleiding dan wij als organisatie kunnen bieden. Dan leggen wij, in overleg met de ouders, contact met (of verwijzen wij door naar) ketenpartners zoals het consultatiebureau, de huisarts of het buurt-/zorgteam. Wordt een ernstige zorg over een kind door de ouders niet erkend of herkend, dan kunnen wij na intern overleg vervolgstappen zetten, die wij terugkoppelen aan de ouders; de zorg kan ook worden gemeld in de Verwijsindex Risicjongeren (VIR). Waar nodig gebruiken wij de landelijke Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.

8.5 Externe samenwerkingspartners en de doorgaande lijn

De wijk leent zich uitstekend voor themagerichte activiteiten: een begeleide wandeling om buitenbeestjes te zoeken of eendjes te voeren, boodschappen doen of samen brood halen bij de plaatselijke supermarkt. De nabijgelegen (kinder)boerderij is goed geschikt voor een veilig bezoek aan de dieren, en de speeltuin in de buurt is een fijne plek om buiten te spelen. Wij werken bovendien nauw samen met de basisschool: samen organiseren wij meerdere activiteiten per jaar, zoals een lichtjesfeest, een zomerfeest of een visiteweek, waarbij kinderen bij elkaar op bezoek komen en oudere kinderen jongere kinderen voorlezen; tijdens feestdagen verzorgen wij een gezamenlijke lunch.

De doorgaande lijn met de basisschool krijgt op verschillende manieren vorm: wij zitten in hetzelfde gebouw en maken gebruik van dezelfde faciliteiten, en wij gebruiken hetzelfde voorschoolprogramma en observatiesysteem, zodat de ononderbroken ontwikkeling van kinderen zoveel mogelijk is gewaarborgd. Stromen kinderen door naar de basisschool, dan vindt een warme overdracht plaats tussen de pedagogisch medewerker en de leerkracht; ouders zijn hiervan op de hoogte en geven hiervoor toestemming via het

intakeformulier. Daarnaast organiseren wij gezamenlijke activiteiten met de basisschool en vinden er maandelijks overlegmomenten plaats.

9. Oudercontact in de praktijk

9.1 Kennismaking, wennen en overdracht

Komt een kind voor het eerst bij ons, dan nemen wij ruim de tijd voor een kennismakingsgesprek met de ouders, om zoveel mogelijk relevante informatie te verzamelen. Tijdens dit gesprek — bij voorkeur gevoerd door de mentor, de pedagogisch coach en/of de directie — leggen wij uit hoe wij op onze locatie en de BSO met kinderen omgaan en hoe wij informatie uitwisselen, zodat een goede afstemming tussen thuis en opvang mogelijk is. Vaak hebben ouders dan al een rondleiding door het gebouw en de BSO gehad.

Daarna is er gelegenheid voor het kind om te wennen, zodra de plaatsingsovereenkomst is ingegaan. Tijdens het kennismakingsgesprek maken wij hiervoor wenaafspraken op maat, bijvoorbeeld dag 1 vier uur wennen en dag 2 zes uur; deze noteren wij op de checklist kennismakingsgesprek. Tijdens de wendagen zijn ouders telefonisch bereikbaar, zodat zij hun kind zo nodig kunnen ophalen. Om het wennen te vergemakkelijken mag een kind iets van thuis meenemen, zoals een knuffel, doekje of speen; elk kind heeft een eigen mandje met persoonlijke spullen, zoals een setje schone kleding, een overdrachtsschriftje, speen, knuffel en eventueel een fles. Na drie tot vier maanden evalueren wij de eerste opvangperiode met de ouders.

Wij vragen ouders die hun kind komen brengen om bij het weggaan bewust afscheid te nemen, zodat het kind weet waar het aan toe is. Is een kind hierbij verdrietig, dan spelen wij hier direct op in door te troosten of af te leiden; vaak is het verdriet ook snel weer over. De pedagogisch medewerker neemt samen met het kind afscheid van de ouder, bijvoorbeeld door samen te zwaaien bij de deur.

Een goede overdracht vinden wij essentieel: bij binnenkomst vragen wij ouders hoe het met hun kind gaat, en bij het ophalen vertellen wij over de dag en de belevenissen van hun kind. Gedurende de dag maken wij met de iPad foto's van activiteiten en bijzondere momenten, die wij via WhatsApp met ouders delen. Daarnaast is er tijdens de haal- en brengmomenten doorlopend contact met de ouders, en bespreekt de pedagogisch medewerker eens per jaar tijdens een 10-minutengesprek het welbevinden van het kind.

9.2 Mentorschap in de praktijk

Ieder kind heeft een vaste pedagogisch medewerker als mentor; ouders en kind worden hierover al bij de kennismaking geïnformeerd. Vanaf de start van de opvang ontfermt de mentor zich over het kind en is zij het vaste aanspreekpunt voor ouders, kind en collega's. Zij zorgt dat het kind kennismaakt met de andere pedagogisch medewerkers en kinderen in de groep, zodat het kind geleidelijk went aan het dagritme en de groepsnormen, en mentor en kind elkaar goed leren kennen. Bij BSO-kinderen maakt de mentor actief contact en legt zij persoonlijk uit dat zij de vaste begeleider en vertrouwenspersoon van het kind is gedurende de tijd bij de BSO.

De mentor volgt het welbevinden en de ontwikkeling van het kind en verkrijgt hiervoor ook informatie van de andere betrokken pedagogisch medewerkers; hiertoe overlegt zij met het team en de leidinggevende(n) over welbevinden, gedrag, ontwikkeling en groepsinteracties. Zo stemt het team steeds af hoe het kind het beste begeleid kan worden. Waar nodig vervult de mentor ook een rol in het contact met externe professionals, met toestemming van de ouders.

Naast de vaste mentor heeft elk kind ook een assistent-mentor: een tweede beroepskracht die bekend is met het ontwikkelingsplan en het welbevinden van het kind, en bij afwezigheid van de vaste mentor het vaste aanspreekpunt is voor ouders. Zo verloopt de overdracht altijd via een bekend en kundig gezicht.

Gaat een kind over naar een andere groep of locatie, of van het KDV naar de basisschool of de BSO, dan krijgt het een nieuwe mentor en vindt er een overdracht plaats.

9.3 Ouderavonden en informele contactmomenten

Een aantal keer per jaar organiseren wij momenten waarop ouders en pedagogisch medewerkers elkaar informeel kunnen ontmoeten, bijvoorbeeld tijdens een zomerfeest, een koffieochtend of een andere activiteit. Ouders kunnen hier van gedachten wisselen met andere ouders, de oudercommissie en de aanwezige pedagogisch medewerkers. De oudercommissie polst onder de ouders regelmatig of er behoefte is aan een ouderavond; is die er, dan organiseren wij een avond rond een gekozen thema, waarvoor de oudercommissie zo nodig een deskundige uitnodigt.

10. Personele inzet op de groep

10.1 Team en rolverdeling

Het team van IKC Al Medina bestaat uit een directeur, leidinggevend, pedagogische professionals, een pedagogisch coach en een intern begeleider (IB'er). Bij volledige bezetting werken er per dag 9 of 10 vaste pedagogisch medewerkers op de groepen, met een totaal van maximaal 9 pedagogisch medewerkers op de kinderopvanggroepen en de voorschool, aangevuld met 2 vaste medewerkers op de BSO. Onze pedagogisch medewerkers zijn verantwoordelijk voor de dagelijkse opvang, ontwikkeling en verzorging van de kinderen in hun groep. Zij spreken kinderen aan vanuit een positieve houding en houden rekening met hun ontwikkelingsfase. Concreet betekent dit dat onze pedagogisch medewerkers:

- openstaan voor kinderen en op de juiste manier ingaan op hun behoeften, signalen en ontwikkeling;
- persoonlijke betrokkenheid tonen en gericht positieve gevoelens uiten naar kinderen;
- kinderen ruimte geven zich te ontwikkelen binnen een veilige context;
- respect tonen voor het individuele kind en zijn sociale en culturele achtergrond;
- kinderen begeleiden, stimuleren en motiveren;
- ongewenst gedrag corrigeren en uitleggen waarom zij het gedrag — niet het kind — afkeuren;
- open communiceren met ouders en collega's.

De directeur houdt zich met name bezig met groep-overstijgende taken, zoals het voeren van intakegesprekken, de inventarisatie van veiligheid en gezondheid, en het voorzitten van het werkoverleg, en is het aanspreekpunt voor ouders bij vragen die niet bij de pedagogisch medewerker terechtkunnen. Voor de peutergroepen is er een IB'er beschikbaar die ook op de basisschool werkzaam is, zodat op een doorgaande lijn met de school wordt gewerkt. Tijdens het kennismakingsgesprek verzamelen pedagogisch medewerkers de informatie die nodig is om aan te sluiten bij het bioritme en de behoeften van een baby; specifieke afspraken over voeden, slaapgewoonten en andere bijzonderheden leggen wij vast en delen wij met collega's.

10.2 Vaste gezichten op de groep

Om te bereiken dat een kind zich bij ons emotioneel veilig voelt, is het belangrijk dat vertrouwde personen het kind in een vertrouwde omgeving verzorgen. Elk kind verblijft in een eigen groep, begeleid door een vast team pedagogisch medewerkers. Baby's tot één jaar koppelen wij aan twee vaste gezichten, waarvan er minstens één aanwezig is op de dag dat de baby naar de opvang komt. Het aantal vaste gezichten voor baby's hangt af van de groepsgrootte: maximaal twee bij een BKR van één of twee pedagogisch medewerkers, en maximaal drie bij een BKR van drie of meer (zie ook ons pedagogisch beleidsplan).

10.3 Deskundigheidsbevordering

Om goede zorg te waarborgen, worden onze pedagogisch medewerkers regelmatig bijgeschoold, zowel door interne als externe deskundigen. Wij zijn daarnaast elkaars coach en organiseren regelmatig teambijeenkomsten over actuele thema's in ons vakgebied. Ook voeren wij één keer per jaar met iedere (pedagogisch) medewerker een functioneringsgesprek, als structureel evaluatiemoment om onze kwaliteit

en de gewenste deskundigheid te monitoren en te vergroten. Ons aanbod aan deskundigheidsbevordering varieert en sluit aan bij de actuele behoefte; afspraken hierover leggen wij vast in ons scholingsbeleid.

Jaarlijks stellen wij een scholingsplan op. Hierin zijn in ieder geval opgenomen: scholing bedrijfshulpverlening en kinder-EHBO, pedagogische verdieping, en cursussen gericht op specifieke doelgroepen, zoals kinderen met een VE-indicatie en de Piramide-training.

10.4 Pedagogisch beleidsmedewerker/coach (PBM'er)

De pedagogisch coach/beleidsmedewerker neemt de verschillende beleidsstukken rondom pedagogiek binnen IKC Al Medina op zich, waaronder het algemene pedagogisch beleidsplan, het locatiespecifieke pedagogisch werkplan en het onderdeel emotionele veiligheid uit het veiligheidsplan, en evalueert de haalbaarheid van de uitvoering hiervan via een kwaliteitsmonitor. Zij dient als schakel tussen het pedagogisch beleid en de uitvoering ervan, zowel binnen als buiten de opvang (bijvoorbeeld tijdens een bezoek aan de kinderboerderij of bibliotheek), en helpt medewerkers en stagiaires knelpunten in hun werkzaamheden en pedagogische kennis en vaardigheden te signaleren.

De taken van de PBM'er zijn onder meer:

- het ontwikkelen, vertalen en implementeren van het pedagogisch beleid binnen de organisatie;
- het vervullen van een actieve rol in de verbetering van de pedagogische kwaliteit van dienstverlening en de professionele ontwikkeling van de pedagogisch medewerkers;
- het zorgdragen voor een juiste uitvoering van het pedagogisch beleid op de werkvloer.

De beleidsmedewerker en pedagogisch coach bij IKC Al Medina is mevrouw N. Afalah. De berekening van de verplichte inzet van beleids- en coachuren voor locatie Terwestenstraat, inclusief het totaal van 760 uur per jaar, staat toegelicht in ons pedagogisch beleidsplan (hoofdstuk 5.2).

10.5 Achterwacht bij calamiteiten

Afhankelijk van de beroepskracht-kindratio worden pedagogisch medewerkers op locatie ingeroosterd. In geval van een calamiteit kunnen medewerkers te allen tijde gebruikmaken van het protocol "Handelen in geval van calamiteit"; het toepassen hiervan is niet afhankelijk van het aantal medewerkers op locatie. Vanaf 07:30 tot 18:30 uur zijn er altijd meerdere collega's op locatie aan te spreken. De houder, de heer M. Akachar, wordt bij een calamiteit als eerste ingeschakeld, is dagelijks aanwezig van 08:00 tot 09:30 uur en van 16:00 tot 18:30 uur, en is daarbuiten voor medewerkers altijd telefonisch bereikbaar; is hij niet aanwezig, dan wordt contact opgenomen met een collega die in de nabijheid woont en binnen enkele minuten aanwezig kan zijn. Bij een calamiteit wordt de houder altijd op de hoogte gebracht. Met de plaatselijke huisarts zijn afspraken gemaakt over noodsituaties: in voorkomende gevallen komt de huisarts direct, of brengen wij (mits de ouders niet bereikbaar zijn) zelf een bezoek.

10.6 Vier-ogenprincipe

Zo mogelijk dagelijks is de locatiemanager aanwezig, zodat er altijd toezicht is op het naleven van onze afspraken rond het vier-ogenprincipe. Aan de randen van de dag voegen wij stamgroepen samen, en ons open-deurenbeleid zorgt ervoor dat alle pedagogisch medewerkers elkaar en alle kinderen kennen. Op elke

groep streven wij naar een boventallige stagiaire als extra paar ogen. Op de slaapkamer, in de stamgroepen en in de speelruimte zijn camera's aanwezig; onbekende ophalers moeten vooraf zijn doorgegeven en zich legitimeren.

10.7 Stagiaires en beroepskrachten in opleiding op de groep

Stagiaires en beroepskrachten in opleiding (BOL en BBL) maken deel uit van ons team en dragen — onder toezicht van een gediplomeerd pedagogisch medewerker — bij aan taken op de volgende gebieden:

- begeleiding van kinderen: normen en waarden overdragen, kinderen observeren, verschillende ontwikkelingsgebieden stimuleren, zorgen voor een goede sfeer en communicatie in de groep, en behulpzaamheid en samenspel stimuleren;
- lichamelijke verzorging: kinderen leren zichzelf te verzorgen, bijvoorbeeld handen wassen na het plassen of buiten spelen;
- veiligheid en hygiëne: hygiënisch handelen, eerste hulp bieden (bijvoorbeeld een pleister plakken), regelmaat en orde bewaren, en oog hebben voor fysieke en emotionele veiligheid;
- voeding: helpen bij eten en drinken, de maaltijd verzorgen en rekening houden met de kwaliteit van voedingsmiddelen;
- activiteiten: voorwaarden scheppen, motiveren tot deelname, begeleiden en organiseren, en een afwisselend activiteitenprogramma aanbieden;
- communicatie met ouders: breng- en haalgesprekken (opgebouwd tijdens de stage), zich persoonlijk voorstellen aan ouders, en een goed contact onderhouden;
- huishoudelijke taken: afwassen, dweilen, stofzuigen, toiletten schoonmaken, de leefruimte en het speelmateriaal schoonmaken, ramen lappen.

De praktijkbegeleider — een van de pedagogisch medewerkers van de groep — introduceert de stagiaire in de groep, het team en de organisatie, en begeleidt haar samen met de andere collega's bij de dagelijkse werkzaamheden. Minimaal één keer per week vindt een begeleidingsgesprek plaats over het functioneren en de werkzaamheden van de stagiaire. Komen stagiaire en begeleider er samen niet uit, of is er behoefte aan meer pedagogische informatie, dan kan de pedagogisch coach worden geraadpleegd. Vanaf 1 januari 2018 mag op een locatie maximaal 33% van de volgens de BKR benodigde formatie worden ingevuld met beroepskrachten in opleiding en stagiaires.

11. Tot slot

Wij hopen dat u dit pedagogisch werkplan met plezier heeft gelezen en dat het u een duidelijk beeld geeft van hoe wij binnen IKC Al Medina Terwestenstraat te werk gaan. Voor de achterliggende visie, identiteit en beleidskaders verwijzen wij u graag naar ons pedagogisch beleidsplan.

Heeft u vragen, dan beantwoorden onze pedagogisch medewerkers, de pedagogisch coach of de leidinggevende deze graag. Ook tips en adviezen horen wij graag.

Dit pedagogisch werkplan wordt regelmatig binnen de teams besproken en minimaal eens in de twee jaar geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.

Team IKC Al Medina Terwestenstraat — Terwestenstraat 105, 2525 GG Den Haag